

מלוך יקרוך ויהושים נפלאים מלוך
מדברות קדשו ותורתו של
רבי הוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הֵתָא

חֲזֵה־תָא

חֲזֵה־תָא דְאִוְרֵי־תָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

דוגמא אישית - מעיקרי מצות החינוך

שהאב מתנהג הלכה למעשה, כך מתנהג הבן. מדוע מצוה רבה שכזו מתקיימת ע"י שליח כאשר רואים אנו עד כמה רבתה ועד כמה שגבה מעלת חינוך הבנים, עד שמוני המצוות מנו מצות לימוד התורה של האדם עצמו, ולימוד התורה שמצווה ללמד את בנו, שניהם במצוה אחת, וכפירושו של האדמו"ר מבעלזא הנ"ל. יקשה עלינו ביותר, מדוע עם ישראל לדורותיו לומדים בדרך של תלמיד מפי הרב, ולא כמו עיקר ציווי התורה שילמד האב את בנו תורה. בשאלה זו עמד הרה"ק רבי יחזקאל משינאווא ע"ה, וכך הם דברי קדשו: הגם שמצות לימוד התורה היא ממצוות הבן המוטלות על האב (קידושין כט.), עינינו רואות בכל הדורות מקדמת דנא עד היום הזה, שאופן הלימוד עם הבנים היה מרב לתלמיד ולא מאב לבנו, מה שלא מצינו כן בשאר מצוות התורה, שאפילו מכשירי מצוה כגון עסק בנין סוכה ואפיית מצות וכדומה, מחמירים בהם ישראל קדושים, ועושים כל מיני השתדלות וטרחות מרובות לקיים המצוות בגופם מבלי סיוע מאחרים, דמצוה בו יותר מבשלוחו (שם מא.), וכאן במצוה חשובה זו של לימוד התורה מלמד הרב את תלמידיו. הלא דבר הוא.

מפני גודל הפעולה בלימוד אב עם בנו, חששו לטרדת היצר בזה

וביאר, דאחד מעיקרי יסודות היהדות הוא העברת המסורה מדור לדור, והנה, אילו היה כל אב לומד תורה עם בנו בעצמו, היו הדברים יורדים עמוק עמוק בחדרי בטן, והיו נחקקין בלב הילד כיתד תקוע, עד שהיו משמשים לו כמגן ותריס בפני כל חטא ועון במשך כל ימי חייו. וכראות היצר הרע את הדבר הנורא הזה לא היה יושב בחיבוק ידיים, אלא היה מזניח כל הפיתויים שמפתה בהם בני אדם, והיה משקיע כל כוחותיו ומשתמש בכל תחבולה שתחת ידו אך ורק להפריע את העבודה הקדושה הלזו ר"ל, ואז חס ושלום לא היינו יכולים לעמוד כנגדו. על כן נקבע שיהיה סדר לימוד התורה על ידי רב עם תלמידו ולא מאב לבן, כדי שהבעל דבר יניח לנו להמשיך בעבודה הקדושה הזאת של העברת המסורה לדורות הבאים, ולא ישים מכשולים בדרכינו, וממילא יהיה קיום לתורה עד סוף כל הדורות. עכ"ד הנפלאים.

רוצים להשריש קדושת יעקב אבינו בדורות הבאים. נצרך שיהיה 'ציץ' - האדם עצמו, כשיהיה בבחינת 'ציץ' שהיא מדרגה מאוחרת מפרח, ומורה על מעשיו הטובים ועבודת ה' יתברך שלו, אז יתקיים בו 'פרח ישראל', שעל ידי שיראו בניו את מעשיו הטובים ילמדו ממנו ויעשו כמעשהו.

לימוד האב בכל עת בגדר מצוות חינוך

והוא כדרך שכתב החתם סופר (עקב ד"ה ולמדתם) לבאר, מדוע בפרשת 'והיה אם שמוע' נאמר בתחילה 'ולמדתם אותם את בניכם' - לשון רבים, ובהמשך נאמר 'בשבתך בביתך ובלכתך בדרך' - לשון יחיד. ופירש, שפרשה שניה של קריאת שמע הלא מדברת באין עושים רצונו של מקום (ברכות לה.), שעליהם נאמר 'ואספת דגנך' שהאב צריך לצאת ולעסוק בפרקמטיא. ואם כן יאמר האדם די שישב בני וילמד תורה. על כך אומרת התורה כאשר תלמד אתה בפני עצמך תורה 'בשבתך בביתך' או באם צריך אתה לצאת לדרכך לפרנסתך, אך גם שם תעסוק בתורה כאמרו 'ובלכתך בדרך'. אזי יהיה 'ולמדתם אותם את בניכם' - לשון רבים, שיעסוק גם בנך בתורה. שאף כאשר האב אינו מלמד את בנו, אך כפי

בהפטרה: **הַבָּאִים יִשְׂרָשׁ יַעֲקֹב יִצְיָץ וַפְּרַח יִשְׂרָאֵל וּמֵלֶאֱוֹ פָּנֵי תִבֵּל תִּנּוּכָה** (ישעיה כו ו). כתב לבאר הרה"ק רבי אהרן מבעלזא ע"ה, ששאל אביו ע"ה הלא כתוב (במדבר יז כג) 'והנה פרח מטה אהרן וגו' ויצא פרח ויצץ ציץ' וגו', שהפרח קודם הוא לציץ. ומדוע כאן כתיב 'יצץ ופרח'. ותירץ על פי מה שכתב האר"י הקדוש ע"ה (ליקוטי תורה נצבים) בפסוק (דברים כט כח) 'הנסתרות לה' אלקינו, שאהבת ה' יתברך ויראתו צריך להיות רק לה' אלוקינו, כי האדם צריך להסתיר את עבודתו הפנימית, כדי שרק ה' היודע תעלומות לב ידע האמת, ושום אדם אחר לא ידע. אך 'והנגלות' - מעשה המצוות צריך להיות בנגלה, לנו ולבנינו' - כדי שילמדו הבנים. עד כאן דברי האריז"ל בתוספת ביאור של הרה"ק מבעלזא. וממשיך ואומר: וישנם אנשים אשר אינם משגיחים על הבנים שלהם ללמד אותם תורה ומצוות, והלא מוני המצוות אינם מונים לימוד התורה ולימוד הבנים לשתי מצוות, אלא במצות לימוד התורה הם מביאים המצוה של 'ושנתתם לבניך'. וזאת, כי מצות לימוד התורה של האדם אינה נשלמת אלא כשלומד גם עם בניו. זה הרמז בפסוק 'הבאים ישרש יעקב', כאשר

מִילְתָא דְפְלִיאָה

לכל יהודי יש אות בתורה

לכל יהודי יש אות מיוחדת בתורה, כמו שידוע הרמז בתיבת 'ישראל' ראשי תיבות 'יש ששים רבוא אלותיות לתורה, וכן יִשְׂרָן ראשי תיבות 'יש ששים רבוא נשמות, ומבאר במאור עינים (חוקת ד"ה זאת התורה) שיש ששים רבוא שורשי נשמות בישראל, וכל שורש נשמה יש לו אות בתורה כמו שכתב מו"ר זקני ע"ה בספר פתוחי חותם (ריש כ"תשא), וכדאיאת בזוהר 'קודשא בריך הוא אורייתא וישראל חד הוא', ואותה אות היא חלק אלוה ממעל שבקרב האדם המשפיעה על האדם שפע וחיות קדושה. מטעם זה אמר האריז"ל שבהגבהת התורה יקרב האדם את עצמו אל ספר התורה, ויסתכל היטב באותיות הקדושות, ובאותה שעה יתמשך עליו אור גדול, כי על ידי הראיה מושך האדם לעצמו שפע טובה וברכה מהאות המיוחדת לנשמתו, בבחינת 'אות היא לעולם', שכל אות בתורה משפיעה על אדם אחד שהוא עולם מלא, ולכן נקרא הקדוש ברוך הוא 'ה' צבאות' שהוא מלשון 'צבא אות', כי כל אות ואות בתורתו הקדושה יש לו צבא בפני עצמו.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

היצר הרע מטעה לחשוב על עבירה שהיא מצוה

להכשילם בדברים צפונים ונעלמים, בעוד ש'קדשים קלים' שהם פשוטי העם 'שחיתתן בכל מקום', והיצר הרע מפתה אותם בכל מיני חטאים. אמנם המכוון כל מעשיו לשם שמים צריך לפעמים לעבור על מצוות התורה, כי גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה, וכמו שמצאנו בצדיקים גדולי עולם שפעלו בכך ישועה לכלל ישראל, אבל כיון שהיצר הרע מטעה את האדם לומר על עבירה שהיא מצוה, לכן יש להיזהר מאוד שלא להיכשל בענין זה, שמא ידמה בעיניו שהוא עובר עבירה לשם שמים.

על פי זה יובנו דברי חז"ל (סוכה נב.) שלעתיד לבוא נדמה היצר הרע לצדיקים כמו הר, ואילו לרשעים הוא נדמה כחוט השערה, כי הרשעים היצר מכשילם בעבירה גלויה וזהו נסיון מועט כחוט השערה, אבל הצדיקים מתגבר עליהם היצר בניסיון קשה כמו הר גבוה בכך שמטעה אותם לחשוב על עבירה שהיא מצוה.

אם ליבו נוקפו אות הוא שאינו רצון ה'

לשם כך נדרש סיוע מיוחד מן השמים להבדיל בין עבירה למצוה, כי היצר הרע מסית האדם לעבירה, ומייפה לו הדבר בטענות מזויפות לומר שהוא דבר מצוה ושהוא כבוד לה' יתברך שמו, והיצר טוב אומר שהוא עבירה, והאדם מסתפק בעצמו למי האמת ואינו יודע עם מי מהם הצדק, אכן אחר שעשה הדבר על פי אחת מהדעות אז יבין הדבר לאמיתו, כי אם אחר גמר הדבר לא ירחיק לבבו ולא ידאג ולא יתחרט על אשר עשה, ידע כי דברי היצר טוב היה ואין עוול במעשה ההוא.

אבל אם לאחר מעשיו ילבש חרטה על אותו המעשה, ודאי היה זה עתה היצר הרע שאמר בו (ב"ב טו.) 'ורד מסית עולה ומקטרג', כי בתחלה מתלבש באדם ומסיתו ומהפך כל מחשבותיו עד שיאמר בליבו לרע טוב ולמר מתוק מחמת תאוותו וחשקו לדבר ההוא, וכל הדברים המאוסים נעשו בעיניו טובים ויפים, ומיד בגמר מעשהו נסתלק היצר הרע מאתו ועולה למרום להסתיין ונסתלק תאוותו ממנו, או אז מתחיל האדם להביט מה עשה ומתחרט חרטה אשר לא תועיל כי כבר גמר המעשה. אך לכל הפחות

'ובלא יודעין' הם עבירות שהיצר מטעה אותנו לחשוב כאילו הן מצוות, ואין אנו יודעים את גודל חומרתם והאיסור שבהם. וגם יעקב אבינו היה מתפלל להינצל שלא יטענו היצר הרע לחשוב על עבירות כאילו הם מצוות, וזהו שהיה מבקש 'הצילני נא מיד אחי מיד עשיו' (בראשית לב יב), מיד היצר הרע עשיו שמעמיד פנים כאילו הוא אחי ואוהבי.

היצר צובע דבר עבירה כאילו הוא מצוה

זה גם הרמז בדברי הגמרא (שבת עה.) שתמהו משום איזה מלאכה יתחייב השוחט בשבת, והשיבו שהוא חייב משום צובע, שכן הדם היוצא בשחיטה צובע את הבשר, ופירש הבעל שם טוב ע"ה שהתמיהה היא מדוע מלאך המוות המכונה שוחט חייב מיתה, הרי עשה את תפקידו להסית בני אדם, ומתרצת הגמרא שהיצר הרע צובע עבירות כאילו הן מצוות כדי להחטיא את הצדיקים, ועל כך הוא חייב מיתה כי הגדיל לעשות יותר משליחותו.

התחדשות גזירותיו של היצר הרע

ואכן על כך רמז הכתוב באמרו ויקם מלך חדש על מצרים, ודרשו חז"ל שהתחדשו גזירותיו, שהוא מרמה את האדם ומחדש מצוות חדשות כדי להטעות את האדם כי מעשה זה טוב הוא, וכך מפיל את האדם ברשתו. ואדרבה זו היתה עצתו של פרעה הרשע להטעות את בני ישראל כדי להחטיאם. לפיכך אין כל כך תביעה על האדם באופן זה, מאחר שטועה היה לומר שמצוה בידו ולא עבירה, ולפיכך עתיד להעניש את היצר הרע שהפריז על שליחותו.

היצר מסית את הצדיקים בדברים נעלמים הנראים כמצוות

וביותר מתגבר היצר הרע להטעות בכך את הצדיקים, כי הם מתגברים על יצרם שלא לעבור את פי בוראם, ולכן מטעה אותם היצר לחשוב על דברי עבירה שהם מצוות, ודברים אלו הם נעלמים ונסתרים וקשה להבחין באיסורם, וכך פירש הבעל שם טוב ע"ה בדרך רמז את לשון המשנה (זבחים טז.) 'קדשי קדשים שחיתתן בצפון', את הצדיקים וקדושי ה' זומם היצר הרע

ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף (א ח). וברש"י: 'חד אמר חדש ממש וחד אמר שנתחדשו גזירותיו'. התורה נצחית היא וממנה לימוד לכל אדם לדורות עולם, וזה מה שפירש כאן התולדות יעקב יוסף (ד"ה בפסוק שמות) שמלך חדש' האמור כאן הוא היצר הרע מלך זקן וכסיל. והנה אם היה היצר הרע בא בדמות מלך זקן אל האדם כדי שידע האדם שהוא היצר הרע, ודאי לא היה אשמה בזה, כי השומע ישמע, והחדל יחדל. אך מה שמשנה כסות ולשון בדמות חדש, כאלו הוא ילד קטן שהוא יצר הטוב, בזה נאשם לעתיד שהקדוש ברוך הוא ישחט ליצר הרע (סוכה נב.).

רמז לדבר, שכן היצר הטוב והיצר הרע שוכנים שניהם בליבו של אדם, 'לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו' (קהלת י ב), ואם רואה היצר הרע שאינו מצליח להכשיל האדם בחטא אזי הוא יושב בין שני מפתחי הלב, והוא מקרב עצמו לצד היצר הטוב להעמיד פנים כאילו כל כוונתו להיטיב עם האדם, ובאופן זה יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום, ומהי ההתחדשות הזאת שהוא מתחדש בכל יום יותר מיום אתמול, והרי איסורי התורה אינם משתנים מיום ליום, ואין נוסף היום איסור חדש שלא היה עד עתה. אלא הכוונה היא, שבכל יום מחדש היצר דרכים חדשות איך להטעות האדם שלא יבדיל בין מצוה לעבירה, והוא מתחדש להטעותו על עבירה שתהיה דומה בעיניו כמצוה, וכמעט שאין בכח האדם לברר האמת ולידע כיצד עליו לנהוג, ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו, והכל תלוי בסיוע מן השמים אחר השתדלות האדם בכל כוחותיו.

זהו שאמרו עתיד הקב"ה לשחוט את יצר הרע, אף על פי שלשם כך נברא היצר להסית את האדם לחטוא, כדי שיתגבר עליו האדם ויזכה לשכר הגנוז לעולם הבא, אלא שהיצר הרע מגדיל לעשות ומטעה את האדם לחשוב על עבירה שהיא מצוה, ועל כך הוא עתיד לתת את הדין.

יודוי על עבירות שאין מכירים בהם

על כגון זה מתוודים אנו ביום כיפור, 'על חטא שחטאנו לפניך ביודעין ובלא יודעין', 'ביודעין' כאלו עבירות שנכשלנו בהם למרות שידענו היינו את איסורם,

בזילין וקיריין

פרקי הדרכה ועבודה ה'

משה רבינו היה מיוחד במדת היראה - שכל לידתו היתה בזכות יראת שמים

שהוא ע"י התעוררות האהבה ויראה שבישראל, שאהבה ויראה נקראים גדפין ופרחא לעילא.

וראה באגרא דכלה (פר' בראשית ד"ה אל מקום): והנה נודע שהתפלה שהיא בלא כוונה לית לה גדפין ואינה עולה למעלה לרקיעים, ובלא כוונה רוצה לומר כשהוא בלא יראה ואהבה דהם אינן הגדפין כנודע, והנה להתעורר היראה ואהבה, נודע דצריך מקודם לחשוב בחכמתו ובינתו גדולת יוצריו ברוך הוא, ואיך הוא בריה קטנה מעוטה בדעת עומד לפני תמים דעים, ועל ידי זה נופל עליו היראה ואהבה, דעל ידי איתערותא דלתתא המוחין שלו בחב"ד, איתער עובדא לעילא להתיילד על ידי זה תולדות שהן היראה ואהבה כנודע, והנה החכמה ובינה הן הנה האב ואם המולידים היראה ואהבה לתפלה, והבן].

והרי ידוע כי משה כנגד מידת היראה, ואהרן הכהן כנגד מידת האהבה, נמצא כי ע"י מידותיהם של משה ואהרן יחזיו תוכל תפילתו לעלות למעלה, ולפיכך משה ואהרן שוים בשמונה עשרה מקומות כנגד שמונה עשרה ברכות שבתפילה, כי התפילה יכולה לעלות כאשר שניהם שוים והתפילה גם עם יראה וגם עם אהבה. ויתכן לומר שלכן נקטו חז"ל לשון 'מקומות' לרמז על הקובע מקום לתפלתו שמתפלל ביראה ואהבה, כי בקובע מקום לתפלתו הטעם הוא שגורם שהשכינה תהיה שם כמו אצל אברהם אבינו ע"ה.

כמו שכתב מהרש"א (ח"א שם): 'כל הקובע מקום' כו'. מבואר דכל המשנה מקום תפלתו הוא מקבל שפע וכח אלהי כפי אותו המקום והרוח כמו שאמרו כל הרוצה להחכים ידרים להעשיר יצפין, אבל הקובע לו מקום אחד לתפלתו בלי שינוי הוא מייחד כוחות אלקים לשם האחד האמיתי, וזה אומרו 'אלהי אברהם בעזרו' שנאמר 'וישכם' וגו' והוא מבואר כמו שאמרו בפסחים (ק"י): שאמר לו הקדוש ברוך הוא 'והיה ברכה' בך חותמין, בשם ההויה שם המיוחד, שעל ידי אברהם נתייחד שמו יתברך ברוך הוא בעולם, וראוי לומר עליו אי חסיד כו' שזו ממדת חסידות הוא שמבקש צרכיו ממדת הרחמים ואין פונה פניו לבקש גדולות בדרך אחר.

ויהי כי יראו המילדת את האלקים ויעש להם בתים (א, כא).

משה רבינו ע"ה זכה בתמידות למידת היראה בשלימות, כמו שאמרו בגמרא (ברכות לג:) לגבי משה מילתא זוטרתא היא, כי הוא היה מיוחד במידת היראה, וכל לידתו היתה בזכות יראת שמים שהיתה לאימו במצרים [כי בשעה שגזר עליה פרעה להמית את תינוקות ישראל לא שמעה בקולו מרוב יראת שמים שהיתה בה, כמו שכתוב (שמות א' יז) 'ותיראן המילדות את האלהים ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים'], כמו שכתוב (שמות א' כא) 'ויהי כי יראו המילדות את האלקים ויעש להם בתים', והם בתי כהונה ולויה שיצאו ממנה [בתי כהונה מאהרן הכהן ובתי לויה ממשה רבינו], וכיון שנולד משה רבינו בזכות יראת שמים של אמו לכן היה מופלג ביראת שמים [כן הוא כחתם סופר (ברכות לג:) בשם אב"ד פיורדא. וכיון שהיה משה רבינו עניו מאוד בעיני עצמו, וראה שהוא עצמו נולד בשכר יראת שמים של אמו, על כן סבר שיראת שמים מלתא זוטרתא היא (תולדות יעקב יוסף פר' ויקהל)].

רק אחרי היראה באה האהבה

כיון שיראת ה' קודמת לאהבתו, כדאיתא בזוהר (ויקהל רטז.) שאהבת ה' שורה באדם לאחר שקנה את מידת היראה, לפיכך אחרי שזכה משה רבינו ליראת שמים זכה אחריו אהרן הכהן להיות מיוחד באהבת ה' [שהכהונה מקורה באהבה שכן אמרו בזוהר (תזריע מח:) ששורש הכהונה ממידת החסד, ומידת האהבה שורשה בחסד], וגם אמרו שהיה אוהב שלום ורודף שלום, והיה מרבה אהבה בעולם [וראה בתולדות יעקב יוסף (פר' תולדות): שמשו רבינו פתח צינור יראה לדורו, כי הוא לוי בבחינת קו שמאל מפחד יצחק ששם היראה, ואהרן שהיה כהן היה איש החסד ופתח צינור אהבה. ועוד כתב בצפנת פענח (פר' בשלח) שכיון שפתח אהרן צינור של אהבה, לכן היה אוהב שלום ורודף שלום].

שתי המידות נצרכות לקבלת התפילה

והנה אמרו במדרש (במדב"ר ב א) ב"ח מקומות אתה מוצא משה ואהרן שוים כנגד י"ח ברכות, ובביאור הקשר

יצא לאור ע"י מכון אור לישראלים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להפיץ ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראלים

